

Afázia és depresszió - A baj nem jár egyedül

A magyar közmondások bölcsessége sokszor tetten érhető. S, hogy ez mennyire igaz a stroke esetében, azt csak az tudhatja, aki maga, vagy családtagja megtapasztalja, amikor „atombombaként” becsap a tragédia. „Mivel nem tudtam elmondani, amit szerettem volna, hülyének néztek még a közeli hozzátartozóim is.” Ilyen és ehhez hasonló „élményekről” számolnak be azok a betegek, akiknél a beszédközpont sérülése miatt a verbális funkciók (beszéd, beszédértés, aktív szókincs) sérülnek.

Az afáziás beteg a gondolatait nem tudja sem szóban, sem írásban a korábban megszokottak szerint átadni. A kívülálló számára olyan képet mutat, mintha nem tudná mennyi 5 x 5, pedig csak a konkrét szám kimondása okozza a nehézséget. Tudja a nevét, hogy milyen nap van ma, de a megfelelő szó megtalálását, kimondását a verbális blokkok, a szómeztalálási nehézségek akadályozzák. Az esetek nagy százalékában az afáziás betegek jobb oldala részben, vagy teljesen lebénult, a kommunikáció írásban is sokszor kivitelezhetetlen. Előbbiek miatt az agyi katasztrófa mellé társul a befelé fordulás, elszigetelődés, a depresszió.

Afáziás betegek helyzetét nehezíti, hogy nem tud beszámolni pillanatnyi állapotáról, konkrét kérdésre adott válasza nem, vagy csak részben helytálló. Gyakori, hogy nem tudja megfogalmazni mit érez, nem tud szólni amikor éhes, vagy szomjas. Helyzetüket tovább súlyosbítja, amikor a kimondott szó, esetleg egy eldöntendő kérdésre adott válasz nem azt tükrözi, amit mondani szerettek volna. Ilyenkor a gondolatok összekavarodnak. A megkezdett beszédindítás kudarcba fullad.

A beteg már nem tudja mit kérdeztek tőle, és sokszor azt sem, mit akart mondani. „Elveszítette a fonalat”. Olyan ez, mint amikor megszólal a zene, fölkernek táncolni, csak a kezed, lábad össze van kötve. Ismered a lépéseket, hallod a zenét, érzed a ritmust, de a kötelek nem hagyják, hogy engedelmeskedjenek a végtagjaid. Se a kezed, se a lábad. Amikor megpróbálsz lépni, elesel. Már csak azt érzed, hogy szorítanak a kötelek és nem érzed a ritmust, és már nem hallod a zenét. És ez nem egyszer, vagy kétszer fordul elő. A beszéd, a gondolatok, érzelmek átadása, ami annyira természetes volt, hogy észre sem vette, most viszont embert próbáló nehézségbe ütközik. Különösen igaz ez azokra, akik betegségüket megelőzően a kommunikációt munkájuk szerves részeként használták. Ilyenkor a veszteség nagyobb, a betegség megélése mélyebb.

A fizikai korlátok mellett olyan súlyos kommunikációs akadályok jelentkeznek, melyek a kívülállók számára a mentális funkciók elvesztésére utalnak. Ezt a betegek érzik, sőt tudják mit gondolnak róluk. Pedig erről szó sincs! Ekkor kezdődik, vagy fokozódik az elzárkózás a

világ elől. Az „...inkább nem szólok, nem beszélek, nem akarok rosszat mondani...”. Ilyenkor indul be az „circulus vitiosus” az ördögi kör. Nem mer, vagy nem akar beszélni, ezért a verbális funkciók kondicionálása megreked, mivel az aktív szókincs direkt alkalmazása megreked, ezáltal egyre nehezebb lesz a verbális terület előhívása, alkalmazása.

Igaz, a baj nem jár egyedül, de ahol nagy a szükség, ott van segítség. Az afázia terápia bár a betegséget megelőző kommunikációs szintre nem tudja visszahozni a beteget, de sokat segít a beszéd rehabilitációjában. Fontos továbbá, hogy a hozzátartozók tudják: szerettük intellektusa nem változott, érti a hozzá intézett mondatokat, „csak” a válaszadás jelent számára nem kis nehézséget.

Varga Sarolta
klinikai logopédus

2015. február 19.